

Etelä-Savon hyvinvointialueen asiakasmaksut 1.1.2026 alkaen

Aluehallitus 24.11.2025

7513/02.05.00.00/2025

Valmistelija

Rahoitusjohtaja Arto Jalkanen, puh. 040 359 6841

Talouspalvelupäällikkö Pia Hyttinen, puh. 040 359 6582

Etelä-Savon hyvinvointialueen hallintosäännön 69 §:n mukaan aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä periaatteista. Maksujen tarkemmista perusteista ja euromääristä päättää hallintosäännön mukaan aluehallitus. Aluehallitus voi myös siirtää maksuista päättämiseen liittyvää toimivaltaansa alaiselleen viranomaiselle.

Aluevaltuusto on päättänyt hyvinvointialueen palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä periaatteista 19.12.2022 § 118 seuraavasti:

1. Etelä-Savon hyvinvointialueen asiakasmaksujen valmistelun yleisenä lähtökohtana on huomioida hyvinvointialueen taloudellinen kestävyys;
2. asiakasmaksut peritään enimmäismääräisinä asiakasmaksulain ja -asetuksen mukaisesti;
3. harkinnanvaraisia asiakasmaksuja korotetaan kustannustason mukaisesti; ja
4. aluehallituksella on tarvittaessa mahdollisuus päättää perustellusti lainsäädäntöä matalammista asiakasmaksuista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista säädetään asiakasmaksulaissa (734/1992) ja asiakasmaksuasetuksessa (912/1992). Asiakasmaksulain 1 §:n mukaisesti hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluista voidaan periä maksu palvelun käyttäjältä, jollei lailla toisin säädetä. Asiakasmaksulakia sovelletaan myös hyvinvointialueen ostopalveluna järjestämään palveluun. Palvelusta perittävän maksun suuruutta rajoittaa asiakasmaksulain 2 §, jonka mukaan palvelusta perittävä maksu saa olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruinen. Tarkemmat säännökset lain täytäntöönpanosta on annettu asiakasmaksuasetuksessa. Asiakasmaksulaissa ja -asetuksessa

on määritelty tietyille palveluille enimmäismaksu, tai maksu on säädetty perittäväksi asiakkaan maksukyvyn mukaan. Hyvinvointialueen sisällä, asiakkaan asuinkunnasta riippumatta, sovelletaan yhdenmukaisia asiakasmaksuja.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen 33 a §:ssä on säädetty asetuksessa määriteltyjen sosiaali- ja terveystalvelujen enimmäismaksujen euromäärien indeksitarkistuksista.

Asiakasmaksuasetusta ehdotetaan muutettavaksi indeksisääntelyssä määritellyn indeksitarkistusmenettelyn mukaisesti.

Valtioneuvoston 13.11.2025 asetuksen (VN/31407/2025) perusteella asiakasmaksut nousevat ensi vuoden alusta. Sosiaali- ja terveystalvelujen asiakasmaksuasetuksen mukaisiin asiakasmaksuihin on tehty lakisääteiset indeksitarkistukset, minkä seurauksena maksujen enimmäismäärät nousevat vuoden 2026 alusta. Maksujen tarkastusindeksinä käytetään kansaneläkeindeksiä, jonka seurauksena asiakasmaksut nousevat n. 6,93 prosenttia 1.1.2026 alkaen. Asiakasta suojaa jatkossakin muun muassa asiakasmaksulain mukainen maksukatto (joka nousee 762 eurosta 815 euroon kalenterivuodessa), joka rajoittaa maksujen perimistä kalenterivuoden aikana.

Asetuksessa säädettyjen maksujen indeksitarkistusten lisäksi samanaikaisesti tehdään indeksitarkistukset myös asiakasmaksulaissa säädettyihin tulositonnaisiin asiakasmaksuihin koskeviin vähimmäiskäyttövaroihin ja tulorajoihin. Vähimmäiskäyttövaralla tarkoitetaan asiakkaalle minimissään kuukausittain hänen omaan käyttöön jätettävää rahaa, joka koskee pitkäaikaista laitoshoidoa ja perhehoitoa sekä ympärivuorokautista palveluasumista. Tulorajat määrittelevät rajat, jota pienemmistä tuloista maksua ei peritä jatkuvaa ja säännöllistä kotona annettavaa palvelua saavalta (kuten esimerkiksi kotihoidon asiakkaalta). Näiden indeksitarkistusten vaikutus on n. 6,5–6,9 %.

Asiakasmaksujen indeksitarkistusten seurauksena asiakasmaksuasetuksessa säädettyjen, pääasiassa terveydenhuollon tasasuuruisten asiakasmaksujen enimmäiseuromäärät nousevat maksun nykyisestä määrästä riippuen 0,80–21,10 euroa pois lukien tietyistä lastensuojelulain mukaisista palveluista lapsen tai nuoren tuloista perittävä

enimmäismaksu, joka nousee 141,90 euroa. Asiakasta suojaa asiakasmaksulain mukainen maksukatto, joka rajoittaa tasasuuruisten terveydenhuollon maksujen sekä lyhytaikaisen laitospalvelun maksujen perimistä kalenterivuoden aikana. Asiakasmaksulain mukainen maksukatto kasvaa samanaikaisesti tehtävän indeksitarkistuksen seurauksena 53 euroa ja on 815 euroa vuonna 2026. Maksukaton enimmäiseuromäärästä ei kuitenkaan säädetä asiakasmaksuasetuksessa, vaan asiakasmaksulaissa.

Hallitus on syyskuussa 2025 esittänyt käyttämättä ja peruuttamatta jätetyistä palveluista perittävän enimmäismaksun korottamista. Tämä esitys on eduskunnan käsittelyssä parhaillaan, mutta lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2026 alusta. Tällä hetkellä käyttämättä jätetyn palvelun enimmäismaksu on 56,70 euroa, ja indeksitarkistuksen jälkeen se olisi 60,60 euroa. Jos lakimuutos tulee voimaan, maksu on kuitenkin 73,70 euroa ja mahdollisen lakimuutoksen mukainen korotus tulee voimaan myös Etelä-Savon hyvinvointialueella. Muussa tapauksessa peritään indeksitarkistettu maksu.

Asiakasmaksulain 11 §:ssä (221/2003) säädetään asiakasmaksun perimättä jättämisestä ja alentamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Aluehallitus on linjannut 21.12.2022 § 344 osana vuoden 2023 asiakasmaksuja koskevaa päätöstään, että tasasuuruisiin asiakasmaksuihin myönnetään vapautus ainoastaan velkajärjestelyssä oleville henkilöille maksujärjestelyn voimassaoloon saakka tai korkeintaan 8 kuukaudeksi eteenpäin. Vastaava linjaus sisältyy myös vuoden 2025 asiakasmaksuihin (liite 1, kohta 1.3). Aluehallitus on päättänyt asiakasmaksujen perimättä jättämistä, alentamista ja saatavien poistamista koskevan toimivallan siirtämisestä nimetyille viranhaltijoille päätöksellään 9.3.2023 § 79.

Asiakasmaksujen hinnasto on valmisteltu toimialojen asiantuntijoiden kanssa. Esitettävät asiakasmaksut noudattelevat pääsääntöisesti lainsäädännön mahdollistamia maksimitasoja. Esitys Etelä-Savon hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuiksi 1.1.2026 alkaen on liitteenä 1. Sosiaali- ja terveysministeriön koostama taulukko

asiakasmaksulain ja -asetuksen indeksitarkistetuista euromääristä on liitteenä 2.

Toimivalta

Laki hyvinvointialueesta 22.2 § 8 kohta

Hyvinvointialuejohtajan esitys:

Aluehallitus esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy liitteenä olevan esityksen Etelä-Savon hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuiksi 1.1.2026 alkaen ja valtuuttaa rahoitusjohtajan tekemään siihen vähäisiä teknisiä muutoksia ja korjauksia.

Päätös:

Tiedoksi